

ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه والدینی پرسشنامه تشخیصی یانگ (PYDQ)

سوزان کرباسی^۱، امیر هوشنگ مهریار^{۲*}، سیامک سامانی^۳

تاریخ دریافت: ۹۶/۲۲/۲ تاریخ پذیرش: ۹۷/۴/۸۸

چکیده

این مطالعه با هدف بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه‌ی والدین پرسشنامه‌ی تشخیصی یانگ، به عنوان ابزاری برای سنجش استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت نوجوان توسط والدین انجام شد. جامعه‌ی آماری پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان دوره‌ی دوم متوسطه‌ی شهر شیراز بود. نمونه‌ی آماری شامل ۴۰۳ دانش‌آموز (۱۸۹ دختر، ۲۱۴ پسر) بود که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش، نسخه‌ی والدین پرسشنامه‌ی تشخیصی یانگ، پرسشنامه‌ی کارکرد تحولی خانواده و پرسشنامه‌ی اعتیاد به اینترنت یانگ بود. با استفاده از شیوه‌ی تحلیل عامل اکتشافی به روش مولفه‌های اصلی روایی پرسشنامه بررسی شد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی حاکی از وجود دو عامل نشانگان هیجانی و رفتاری بود. در این تحقیق، روایی همگرا-واگرا نیز محاسبه شد. ضریب پایایی به شیوه‌ی آزمون-بازآزمون ۰/۹۴ و آلفای کرونباخ ۰/۷۷ به دست آمد. به طور کلی نتایج بیانگر روایی سازه‌ای، همگرا-واگرا و پایایی مطلوب پرسشنامه بود. براساس یافته‌های این تحقیق، نسخه‌ی والدین پرسشنامه تشخیصی یانگ، ابزاری مناسب برای ارزیابی استفاده مشکل‌زا از اینترنت نوجوانان از نظر والدین است.

واژه‌های کلیدی: استفاده مشکل‌زا از اینترنت، پرسشنامه تشخیصی یانگ، والدین، نوجوانان.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱ - دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، گروه علوم تربیتی واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

۲ - استاد گروه علوم تربیتی واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران

۳ - دانشیار گروه علوم تربیتی واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران

*- نویسنده مسئول مقاله: amirmehryar37@yahoo.com

۱- مقدمه

در سال های اخیر و با گسترش میزان نفوذ اینترنت در جامعه، پدیده ی استفاده ی آسیب زا از اینترنت در اشکال مختلفی نظیر اعتیاد اینترنتی (Van Rooij & Prause, 2014) استفاده بیمارگونه از اینترنت (Durkee, Kaess, Carli, 2012)، یا استفاده جبری از اینترنت (Wang, Luo, Bai, Kong, Gao, & Sun, 2013) در میان نوجوانان، رو به فزونی نهاده است (Quinones, & Kakabadse, 2015). در این بین باید نقش افزایش چشمگیر تلفن های همراه هوشمند (Allahyari, Heidari, Zhia, 2015) و دستیابی سریع و آسان به اینترنت را که از عوامل موثر در ایجاد اعتیاد به اینترنت محسوب می شوند (Jamshidi & Sarvghad, 2015)، مدنظر قرار داد. در هر حال آنچه توجه پژوهشگران را به خود جلب کرده است ارتباط استفاده آسیب زا از اینترنت با رفتارهای دیگر است. مطالعات نشان داده اند که استفاده ی آسیب زا از اینترنت با اختلالات روانپزشکی دیگر و برخی صفات شخصیتی مرتبط است (Widyanto, Griffiths, 2006). برای مثال Oktan, (2015) در پژوهش خود بر روی دانش آموزان دبیرستانی کشور ترکیه، نتیجه گرفت که بین رفتارهای خودآسیب رسان (مثل بریدن، سوزاندن، زخمی کردن پوست و غیره که به صورت عمدی و مکرر، بدون قصد خودکشی و جلب توجه اجتماعی توسط فرد نسبت به بدن خود صورت می گیرد) و همچنین انجام رفتارهای پرخطر (مصرف موادمخدر، رانندگی با سرعت زیاد، مصرف بیش از حد الکل و سیگار، رابطه جنسی محافظت نشده و غیره) با استفاده ی آسیب زا از اینترنت، ارتباط مثبت و معنی داری وجود دارد. مطالعات پژوهشی نشان داده اند که ۴۲ درصد از کاربران اینترنت، تصاویر پورنو مشاهده می کنند (Young, 2008, quoted from Darvishmolla & Nikmanesh, 2017). نتایج پژوهش دیگری که بر روی ۱۷۵۹۹ نفر از نوجوانان چینی صورت گرفت، استفاده ی آسیب زا از اینترنت، ارتباط مثبت و معنی داری با نشانگان بیماری های روان تنی، و ارتباط منفی و معنی داری را با رضایت از زندگی نشان داد (Cao, Sun, Wan and et al, 2011). در چندین مطالعه ی مقطعی، پژوهشگران نشان دادند که اعتیاد به اینترنت در نوجوانان سبب بی نظمی در عادات تغذیه ای (Kim and et al, 2010)، عدم تحرک بدنی، فقدان خواب کافی (Lam, 2009; Bener, 2010, 2011) و افزایش استفاده از الکل و تنباکو می شود (Lam, 2010; Choi, 2009). این نوع سبک زندگی می تواند رشد جسمی و روانی نوجوان را تحت تاثیر قرار دهد. در برخی مطالعات هم ارتباط بین استفاده بیش از حد از اینترنت و نشانه های افسردگی گزارش شده است (Morrison & Gore, 2010) (Willoughby, 2008; Murali & George, 2007).

بنابراین نوع استفاده از این فناوری مسأله ی مهمی است و برای بررسی و فهم این پدیده ی نو ظهور و انجام تحقیقات تجربی پیرامون آن، در اختیار داشتن یک ابزار سنجش کارآمد و دارای شمول، راهگشا خواهد بود. در طی دهه ی گذشته، ابزارهای گوناگونی در این زمینه ساخته شده است (Chang & Law, 2008). برخی از این ابزارها، ویژگی های روان سنجی مناسبی داشته اند؛ اما اکثر مقیاس های موجود برای بررسی استفاده مشکل زا از اینترنت نیازمند بررسی بیشتری هستند (Laconi, Rodgers, Chabrol, 2014).

بر اساس اطلاعات موجود، برای ارزیابی استفاده ی مشکل زا از اینترنت، عمدتاً از پرسشنامه های مبتنی بر خود گزارش دهی استفاده شده است. در حالی که مشابه با ارزیابی هایی که در زمینه ی بهزیستی روانی کودکان و نوجوانان به عمل می آید، علاوه بر خود گزارش دهی، ارزیابی بیرونی توسط مراقبین یا خویشاوندان نیز در این زمینه مفید خواهد بود (Goodman, 1997). تاکنون ابزارهای خود گزارش دهی بسیاری در این زمینه طراحی و مورد استفاده قرار گرفته است که مهم ترین و پرکاربردترین آن ها عبارتند از: آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ (Young, 1998a)، مقیاس اعتیاد به اینترنت چن (Chen, Weng, Su, & Yang, 2003)، پرسشنامه ی تشخیصی یانگ (Young, 1998b) و مقیاس استفاده جبری از اینترنت^۳ (Meerkerk, van den Eijnden, Vermulst & Garretsen, 2009).

ترکیب نتایج حاصل از خود گزارش دهی با دیدگاهی بیرونی، درک عمیق تری را نسبت به استفاده ی مشکل زا از اینترنت نوجوان به دست می دهد و مطالعات جدید نشان می دهند که دیدگاه والدین نیز می تواند در ارزیابی استفاده مشکل زا از اینترنت نوجوان بسیار مهم باشد. به تازگی محققان

^۱ -Self-Report

^۲ -Young Internet Addiction Test (IAT)

^۳ -Compulsive Internet use Scale (CIUS)

(Wartberg, Kriston, Kegel, Thomasius, 2016) از طریق بازگردانی افعال پرسشنامه‌ی تشخیصی یانگ^۱ که ابزاری مبتنی بر خودگزارش‌دهی در زمینه‌ی استفاده مشکل‌زا از اینترنت توسط نوجوان است، نسخه والدینی این پرسشنامه را ارائه داده‌اند که با استفاده از آن می‌توان استفاده مشکل‌زا از اینترنت نوجوان را از نظر والدین آن‌ها اندازه‌گیری کرد. نسخه‌ی والدینی پرسشنامه‌ی تشخیصی یانگ^۲ (PYDQ) دارای هشت پرسش با پاسخ‌های دوگزینه‌ای: نه=۰، بلی=۱، می‌باشد. (strittmatter, 2014) شاخص‌های استفاده‌ی آسیب‌زا از اینترنت در پرسشنامه‌ی تشخیصی یانگ (YDQ) را ۷ مورد بیان کرده است که عبارتند از: اشتغال فکری^۳ (سوال ۱)، تحمل^۴ (سوال ۲)، فقدان کنترل (سوال‌های ۳ و ۵)، دوری‌گزینی (سوال ۴)، از دست دادن یا به مخاطره افتادن روابط و فرصت‌ها (سوال ۶)، دروغ‌گویی به منظور پنهان کردن اشتغال زیاد به اینترنت (سوال ۷)، و اختلال در سازگاری (سوال ۸)، که این شاخص‌ها در نسخه‌ی والدینی (PYDQ) این ابزار در سوالات مربوط حفظ شده‌اند. نمره‌ی PYDQ از طریق جمع بندی نمرات ۸ سوال پرسشنامه محاسبه می‌شود. نمرات بالاتر حاکی از خطر بیشتر استفاده آسیب‌زا از اینترنت نوجوان است.

Wartberg و همکاران (2016)، در پژوهش خود، ساختاری تک‌عاملی را برای این پرسشنامه گزارش کردند که با ساختار عاملی نسخه‌ی نوجوان آن (YDQ) هماهنگ است. پایایی PYDQ توسط این محققان، به روش کودر-ریچاردسون ۰/۷۰ به دست آمد. آنان همچنین ضریب همبستگی معناداری بین نمره‌ی کل PYDQ با میانگین زمان استفاده‌ی هفتگی نوجوان از اینترنت ($r = 0.31, p < 0.001$)، نظارت والدین بر استفاده از اینترنت نوجوان ($r = 0.21, p < 0.001$)، کارکرد خانواده ($r = -0.36, p < 0.001$)، عملکرد تحصیلی نوجوان در نتیجه‌ی استفاده از اینترنت ($r = -0.32, p < 0.001$)، و فراوانی تعارض والد-نوجوان در رابطه با استفاده از اینترنت ($r = 0.60, p < 0.001$)، گزارش کردند که شواهد اعتبار سازه پرسشنامه PYDQ در پژوهش آنان می‌باشد.

در ایران وجود ابزارهایی معتبر که بر اساس آن بتوان افراد مبتلا به اعتیاد اینترنتی را از کاربران عادی تشخیص داد، بسیار محدود است، و براساس اطلاعات موجود ابزارهایی هم که در این زمینه استفاده می‌شوند مبتنی بر خودگزارش‌دهی‌اند. بنابراین، هدف پژوهش حاضر آماده‌سازی و تبیین شاخص‌های روان‌سنجی نسخه والدینی پرسشنامه‌ی تشخیصی یانگ (PYDQ) به عنوان ابزاری برای سنجش استفاده مشکل‌زا از اینترنت نوجوان ایرانی از نظر والدین بود.

۲- روش تحقیق

این مطالعه از نوع همبستگی است. جامعه‌ی آماری پژوهش، شامل تمامی دانش‌آموزان دختر و پسر دوره‌ی دوم متوسطه نواحی چهارگانه‌ی شهر شیراز بود که در سال تحصیلی ۱۳۹۵ مشغول به تحصیل بودند. بر مبنای فرمول کوکران، ۴۰۳ مورد (۱۸۹ دختر و ۲۱۴ پسر) انتخاب شدند و والدین دانش‌آموزان به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. دو هفته پس از اجرای پرسشنامه‌ها، ۸۰ نفر از والدین، مجدداً پرسشنامه‌ی استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت نوجوان از نظر والدین را تکمیل کردند.

ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه‌ی استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت نوجوان از نظر والدین، پرسشنامه‌ی اعتیاد به اینترنت Young و پرسشنامه‌ی سنجش کارکرد تحولی خانواده بود. پرسشنامه‌ی استفاده مشکل‌زا از اینترنت نوجوان از نظر والدین توسط Kegel, Kristen, Wartberg و Thomasius (2016) تهیه شده است. در واقع بازگردانی و تطابق پرسشنامه‌ی تشخیصی Young است که دارای هشت گویه با مقیاسی دودرجه‌ای (بله=۱، خیر=۰) است و به منظور سنجش استفاده مشکل‌زا از اینترنت نوجوان از دیدگاه والدین، از روی نسخه‌ی نوجوان آن تهیه شده است. Wartberg و همکاران (2016) برای اعتباریابی پرسشنامه، آن را بر روی نمونه‌ای ۱۰۰۰ نفری از والدین آلمانی که دارای نوجوانان ۱۲ تا ۱۷ سال بودند، اجرا کردند. در این پژوهش متن انگلیسی پرسشنامه به وسیله‌ی سه متخصص روان‌شناسی به فارسی ترجمه و سپس به وسیله‌ی یک متخصص زبان انگلیسی، متن فارسی پرسشنامه دوباره به انگلیسی برگردانده شد. پس از اطمینان از درستی ترجمه، پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفت. پرسشنامه‌ی اعتیاد به اینترنت یانگ یکی از معتبرترین پرسشنامه‌ها در زمینه اعتیاد اینترنتی است که

¹- Young Diagnostic Questionnaire (YDQ)

²- Parental Young Diagnostic Questionnaire (PYDQ)

³- Preoccupation

⁴- Tolerance

دارای ۲۰ گویه از نوع طیف لیکرت است. گویه‌های این پرسشنامه که توسط Young در سال ۱۹۹۸ طراحی شده است، برگرفته از ملاک‌های DSM-IV-TR برای تشخیص قماربازی بیمارگونه است (Muráli&George, 2007). روایی و اعتبار این پرسشنامه در مطالعات متعددی مورد تأیید قرار گرفته است (Sally, 2006; Widyanto, McMurrán, 2004). در ایران Alavi, Merathi, Eslami, Najafi, Rezapoor, Jannatifar (2010) به بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسشنامه پرداخته‌اند. برای سنجش روایی پرسشنامه از تحلیل عاملی و برای سنجش اعتبار آن از روش همسانی درونی و بازآزمایی استفاده شده است که نتایج به دست آمده حاکی از کفایت ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه است. پایایی این پرسشنامه در پژوهش حاضر به شیوه‌ی آلفای کرونباخ ۰/۹۴ به دست آمد. از این پرسشنامه به منظور بررسی روایی همگرایی پرسشنامه استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت نوجوان از نظر والدین استفاده شد که توسط دانش آموزان تکمیل گردید.

پرسشنامه‌ی سنجش کارکرد تحولی خانواده توسط Abdkhodae, Aminyazdi, Aali و دیگران (2014) ساخت و اعتباریابی شده، دارای ۴۳ گویه است که برای سنجش ۷ کارکرد مهم خانواده تهیه شده است. برای تعیین روایی آن از روایی محتوایی، ملاکی، روایی سازه (تحلیل عاملی) و برای تعیین پایایی آن از روش‌های آلفای کرونباخ و بازآزمایی استفاده شده است. تحلیل عاملی اکتشافی، مؤید وجود هفت عامل بوده است. ضریب بازآزمایی پرسشنامه ۰/۹۳ و ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۹۲ به دست آمده است. نمره‌ی بالاتر حاکی از کارکرد بهتر خانواده است. در پژوهش حاضر، تنها از نمره‌ی کلی این پرسشنامه استفاده شد و آلفای کرونباخ آن در این پژوهش ۰/۸۸ به دست آمد. از این پرسشنامه به منظور بررسی روایی واگرایی پرسشنامه‌ی استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت نوجوان از نظر والدین استفاده شد که توسط والدین تکمیل شد. در این پژوهش به منظور بررسی روایی سازه‌ای پرسشنامه استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت نوجوان از نظر والدین از روش تحلیل عاملی اکتشافی به روش مولفه‌های اصلی و چرخش واریماکس، ساختار عاملی پرسشنامه، مورد بررسی قرار گرفت. علاوه بر این برای بررسی روایی افتراقی (همگرا و واگرا)، مقدار ضریب همبستگی پیرسون بین نمره‌های پرسشنامه با پرسشنامه‌ی اعتیاد به اینترنت Young (روایی همگرا)، و پرسشنامه‌ی سنجش کارکرد تحولی خانواده (روایی واگرا) محاسبه شد. جهت بررسی پایایی پرسشنامه نیز از ضریب آلفای کرونباخ و شیوه‌ی آزمون-بازآزمون با فاصله‌ی زمانی دو هفته استفاده شد.

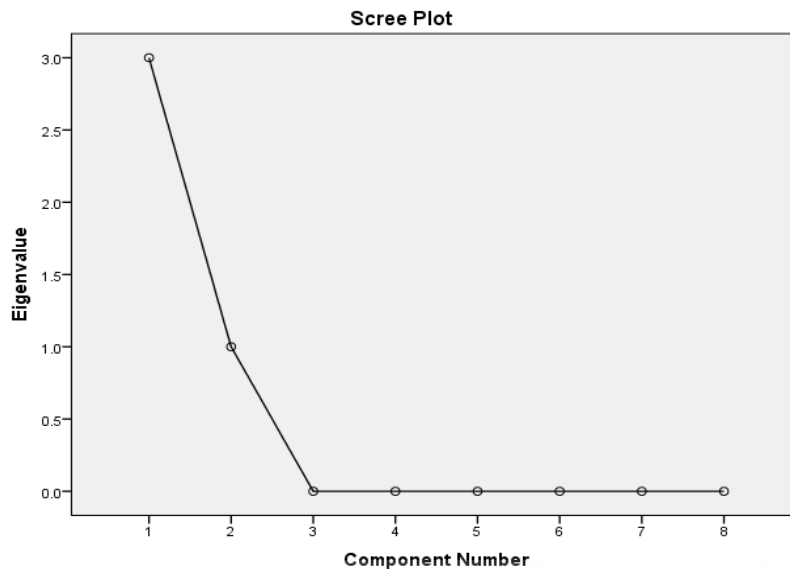
۳- یافته‌ها

به منظور بررسی شاخص‌های روان‌سنجی پرسشنامه‌ی استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت نوجوان از نظر والدین از روش تحلیل عاملی استفاده شد. پیش از اجرای تحلیل عاملی، ابتدا دو شاخص نسبت KMO و آزمون بارتلت بررسی شد. مقدار KMO برای ماتریس همبستگی پرسش‌های این پرسشنامه برابر با ۰/۷۵ و آزمون بارتلت در خصوص کفایت محتوای پرسشنامه برابر با ۱۱۹/۰۰۹ بود که در سطح $P < 0/0001$ معنادار بود (جدول ۱).

جدول ۱. نتایج بررسی میزان کفایت نمونه‌گیری انجام شده برای تحلیل عاملی

درجه آزادی	سطح معناداری	Chi-Square	KMO
۲۸	۰/۰۰۰۱	۱۱۹/۰۰۹	۰/۷۵

پس از اطمینان از دوشاخه KMO و ضریب کرویت بارتلت، با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی به روش مؤلفه‌های اصلی، گویه‌های پرسشنامه‌ی نسخه‌ی تشخیصی والدین، بررسی شدند. در این مسیر ماتریس ۱ تا ۴ عاملی مورد ارزیابی قرار گرفت که بهترین ترکیب محتوایی حاصل از وضعیت ۲ عاملی بود. شایسته‌ی یادآوری است که ملاک انتخاب تعداد عامل برای چرخش مؤلفه‌ها، نمودار اسکری، ارزش ویژه بالاتر از یک و درصد واریانس قابل تبیین بود. شکل ۱ شیب منحنی اسکری را نشان می‌دهد.

شکل ۱. شیب منحنی اسکری.

دو عامل مستخرج از ماتریس همبستگی گویه‌های پرسشنامه در مجموع ۶۳/۵۳ درصد واریانس پرسشنامه را مورد ارزیابی قرار می‌دادند. جدول ۲ نشانگر مقدار ارزش ویژه و درصد واریانس تبیین شده به وسیله‌ی هر عامل است.

جدول ۲ - ارزش ویژه و درصد واریانس مورد ارزیابی در هر عامل.

عامل		شاخص
۲	۱	
۲/۴۳	۲/۶۵	ارزش ویژه
۳۰/۴۳	۳۳/۱۰	درصد واریانس
۶۳/۵۳		کل درصد واریانس تبیین شده

پس از چرخش ماتریس دو عاملی نسخه‌ی والدین پرسشنامه‌ی تشخیصی یانگ به شیوه‌ی متعامد (واریمکس)، براساس ماتریس مؤلفه‌های چرخش داده شده، محتوای هر یک از این عوامل بر پایه‌ی بار عاملی هر پرسش در هر عامل استخراج شد. سپس این عوامل توسط دو نفر از متخصصان روان‌شناسی تربیتی و بالینی با توجه به محتوای گویه‌ها، نشانگان هیجانی (نمونه: آیا فرزند شما احساس می‌کند که برای کسب رضایت کامل از اینترنت باید میزان استفاده از آن را افزایش دهد؟) و نشانگان رفتاری (نمونه: آیا فرزند شما به علت استفاده از اینترنت، فرصت‌های ارتباطی، شغلی و تحصیلی مهمی را از دست داده یا به خطر انداخته است؟) نام‌گذاری شدند. محتوا و بار عاملی به دست آمده در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. محتوا و بارعاملی عوامل مستخرج از نسخه والدین پرسشنامه تشخیصی یانگ.

بار عاملی	محتوا	عامل
۰/۸۰	۱- آیا فرزند شما در مواقعی هم که از اینترنت استفاده نمی کند دایما دل مشغول آن است (درباره فعالیت قبلی خود با اینترنت فکر می کند یا در باره استفاده مجدد از آن حرف می زند)؟	نشانگان هیجانی
۰/۸۴	۲- آیا فرزند شما احساس می کند که برای کسب رضایت کامل از اینترنت باید میزان استفاده از آن را افزایش دهد؟	
۰/۷۲	۳- آیا فرزند شما بارها سعی کرده که میزان استفاده خود از اینترنت را کنترل کند، کاهش دهد یا به کلی قطع کند ولی موفق نشده است؟	
۰/۶۹	۴- آیا فرزند شما در مواقعی که سعی می کند استفاده از اینترنت را کاهش دهد یا قطع کند علائمی از احساس بی قراری، کج خلقی، افسردگی و زودرنجی از خود نشان می دهد؟	
۰/۶۳	۵- آیا فرزند شما بیشتر از آنچه قرار گذاشته بود به استفاده از اینترنت ادامه می دهد؟	
۰/۷۸	۶- آیا فرزند شما به علت استفاده از اینترنت فرصت های ارتباطی، شغلی و تحصیلی مهمی را از دست داده یا به خطر انداخته است؟	نشانگان رفتاری
۰/۷۹	۷- آیا فرزند شما در مورد استفاده بیش از حد از اینترنت به یکی از اعضای خانواده، مشاور یا افراد دیگر دروغ گفته است؟	
۰/۷۹	۸- آیا فرزند شما از اینترنت به عنوان وسیله ای برای فرار از مشکلات یا کاهش احساسات ناخوشایند خود (مثلا، احساس درماندگی، گناه، اضطراب یا افسردگی) استفاده می کند؟	

به منظور بررسی اعتبار پرسشنامه، اعتبار آن نیز با استفاده از دو روش متفاوت مورد بررسی قرار گرفت ابتدا همسانی درونی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ بررسی شد. ثبات زمانی پرسشنامه نیز با استفاده از روش بازآزمایی با فاصله‌ی زمانی دو هفته بر روی ۸۰ نفر مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این تحلیل مطابق با جدول ۴ حاکی از آن بود که پرسشنامه‌ی استفاده مشکل‌زا از اینترنت نوجوان از نظر والدین از همسانی درونی و ثبات زمانی قابل قبولی برخوردار است.

جدول ۴. نتایج بررسی پایایی پرسشنامه‌ی استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت‌نوجوان از دیدگاه والدین (PYDQ).

ضرایب آزمون-بازآزمون			ضرائب آلفای کرونباخ			ابعاد پرسشنامه
P	N	R	N	N of Items	Alpha	
0/0001	80	0/78	403	4	۰/۷۸	نشانگان هیجانی
0/0001	80	0/82	403	4	0/76	نشانگان رفتاری
0/0001	80	0/94	403	8	0/77	کل

پس از بررسی اعتبار پرسشنامه، روایی همگرا و واگرایی آن با محاسبه‌ی ضریب همبستگی نمره‌های پرسشنامه با پرسشنامه اعتبار به اینترنت یانگ و سنجش کارکرد تحولی خانواده بررسی شد. انتظار می‌رفت نمره‌های استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت نوجوان از نظر والدین با نمره‌های پرسشنامه‌ی اعتبار به اینترنت یانگ (روایی همگرا) رابطه‌ی مستقیم و با سنجش کارکرد تحولی خانواده (روایی واگرا) رابطه‌ی معکوس داشته باشد. جدول ۵ نتایج حاصل از این تحلیل را نشان می‌دهد.

جدول ۵. نتایج بررسی همبستگی همگرا و واگرایی پرسشنامه‌ی استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت نوجوان از دیدگاه والدین (PYDQ)

متغیرها			
۴	۳	۲	۱
			۱
			۱
	۱		
		۱	
۱	0/84**	-0/36**	0/77**
			۱
0/75*	0/83**	-0/35**	0/78**

**P < 0/01 *P < 0/05

همانگونه که در جدول ۵ مشاهده می‌گردد، پرسشنامه‌ی اعتبار به اینترنت یانگ با استفاده‌ی مشکل‌زای نوجوانان از اینترنت از نظر والدین و ابعاد هیجانی و رفتاری آن، رابطه‌ی مثبت و معنادار داشت. از طرفی کارکرد تحولی خانواده با استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت نوجوان از نظر والدین و ابعاد هیجانی و رفتاری آن، رابطه‌ی منفی و معنادار داشت.

روی هم‌رفته نتایج فوق حاکی از اعتبار و روایی قابل قبول پرسشنامه استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت نوجوان از نظر والدین بود. پس از بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه، میانگین و انحراف استاندارد آن به تفکیک، برای پدران و مادران محاسبه شد. جدول ۶ میانگین و انحراف استاندارد ابعاد پرسشنامه استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت نوجوان را از دیدگاه پدران و مادران نشان می‌دهد.

جدول ۶. میانگین و انحراف استاندارد ابعاد پرسشنامه استفاده‌ی مشکل‌زا از اینترنت نوجوان

والدین			مادران			پدران			متغیر
N	SD	x	N	SD	x	N	SD	x	
403	1/49	1/47	۲۶۰	1/49	1/41	143	1/49	1/57	علائم هیجانی
403	1/26	0/89	۲۶۰	1/25	0/81	143	1/27	1/04	علائم رفتاری
403	2/23	2/37	۲۶۰	2/19	2/23	143	2/28	2/62	نمره کل

$x =$ میانگین، $SD =$ انحراف استاندارد و $N =$ تعداد

۴- نتیجه گیری

در این پژوهش، ویژگی های روانسنجی نسخه فارسی والدینی پرسشنامه تشخیصی Young با استفاده از ۴۰۳ دانش آموز دوره دوم متوسطه و والدین آن ها (پدر یا مادر) در شیراز ارزیابی شد. طبق پیشینه های موجود، نسخه والدین پرسشنامه تشخیصی Young، اولین ابزاری است که استفاده ای مشکل زا از اینترنت نوجوان را از دیدگاه والدین بررسی می کند. این پرسشنامه، فرم تغییر شکل یافته نسخه نوجوان آن است که توسط Wartberg, Kriston, Kegel و Thomasius (2016) با استفاده از یک نمونه ۱۰۰۰ نفری از والدین آلمانی بازگردانی شده است. این محققین در پژوهش خود، ویژگی های روانسنجی پرسشنامه نسخه والدین را با نسخه نوجوان آن تأیید کردند. اکثر تحقیقات منتشر شده (Johansson, A., & Göttestam, 2004; Li, 2014; Siomos and et all, 2008) بیانگر ساختاری تک عاملی برای نسخه-ی نوجوان این ابزار هستند. در ایران Chelsi, Atrifard و Sabae (2008) آن را به فارسی ترجمه کرده و در پژوهش خود ضرایب اعتبار به شیوه بازآزمایی، تنصیف و آلفای کرونباخ این پرسشنامه را به ترتیب ۰/۷۹ ($p < ۰/۰۰۰۱$)، ۰/۶۳ و ۰/۶۵ گزارش کردند. در پژوهش آنان نتایج مربوط به اعتبار همزمان ابزار، همبستگی بین این پرسشنامه با پرسشنامه شخصیتی ۵ عاملی Neo در ابعاد روان آزرده گری ۰/۱۵، توافقی بودن ۰/۱۳- و مسوولیت پذیری ۰/۱۲- به دست آمد، آنان همچنین همبستگی بین این پرسشنامه با فرم ۲۵ سؤالی سیاهه «شانگان تجدید نظر شده ۹۰ سؤالی» در زیر مقیاس های اضطراب ۰/۱۳۳، افسردگی ۰/۱۵، حساسیت بین فردی ۰/۱۶، هراس ۰/۱۵، تفکر پارانوئید ۰/۱۱ و روان گسستگی گرای ۰/۱۷ گزارش کردند که این همبستگی ها معنا دار بوده و نشان دهنده اعتبار همزمان مناسب آزمون بودند.

در پژوهش حاضر نتایج نشان دادند که الگوی دو عاملی، بهترین شکل توصیف گویه های پرسشنامه است. این نتیجه هر چند که با نتیجه Wartberg و همکارانش (2016) مطابقت ندارد، با نتایج مربوط به پژوهش های صورت گرفته در مورد نسخه نوجوان آن در یونان، توسط (Frangos, 2010) و (Stavropoulos, 2013) مطابقت دارد. در پژوهش حاضر اعتبار به دست آمده برای ابزار به روش آزمون و بازآزمایی برای کل آزمون ۰/۹۴ و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۷ ($p < ۰/۰۰۰۱$) به دست آمد که نشانگر اعتبار مطلوب آزمون است و با نتایج پژوهش مربوط به نسخه اصلی که توسط Wartberg و دیگران (2016) صورت گرفته و ۰/۷۰ گزارش شده همخوانی دارد. این در حالی است که اعتبار گزارش شده برای نسخه خود گزارش دهی نوجوانان آن در تحقیقات مختلف ۰/۶۸-۰/۷۹ گزارش شده است (Wartberg و دیگران 2016). بر مبنای نتایج این پژوهش، نسخه فارسی پرسشنامه استفاده مشکل زا از اینترنت نوجوان از نظر والدین، از شاخص های روانسنجی مناسبی برخوردار است. در نتیجه به نظر می رسد ابزاری مناسب برای اندازه گیری استفاده مشکل زا از اینترنت نوجوان از دیدگاه والدین، و استفاده پژوهشی از آن باشد. در ضمن وجود ابزاری استاندارد و معتبر برای ارزیابی استفاده مشکل زا از اینترنت نوجوان از نگاه والدین می تواند نکات مهمی را برای طراحی مداخلات بعدی فراهم آورد. با وجود این تعمیم نتایج پژوهش حاضر به این دلیل که شرکت کننده ها از یک شهر انتخاب شده اند و معرف جمعیت عمومی نوجوانان نیستند، با احتیاط باید صورت پذیرد. بنابراین، انجام پژوهش با نمونه های معرف جمعیت عمومی نوجوانان ایرانی دستیابی به نتایج تعمیم یافته تر را فراهم می سازد.

فهرست منابع

Allahyari, A., Heidari, S., & Zhian, F. (2015). Attachment Styles, Addiction to the Mobile Phone and How to Use it in Students. *Journal of Psychological Methods and Models*. 6(21), 87-104.

Aali, sh., Amin Yazdi, S. A., Abdkhodei, M. S., Ghanaei Chamanabad, A., Moharari, F.

Development and Validation of a New Questionnaire to Assess Family Function (2013). Development based Mental Individual-Difference Relationship. *Journal of Research in Clinical Psychology and Counselings*, 3(2). 157-176.

- Alavi, S., Eslami, M. R., Merathy, M. R., Najafi, M., Janatifard, F., Rezapoor, H. (2014). Psychometric Properties of Young Internet Addiction Questionnaire. *Journal of Behavore Sciences*, 4(3), 183-189.
- Namazi, Sh., Moosavi, M., Seidabadi, (2003). Internet Users and Depression. *Journal of Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 6(2), 131-136.
- Bakken, I. J., Wenzel, H. G., Gotestam, K. G., Johansson, A., & Øren, A. (2009). Internet addiction among Norwegian adults: A stratified probability sample study. *Scandinavian Journal of Psychology*, 50(2), 121-127.
- Bener, A.; Al-Mahdi, H.S.; Vachhani, P.J; et al. (2010). Do excessive Internet use, television viewing and poor life-style habits affect low vision in school children? *J Child Health Care*, 14(4):375-385.
- Bener, A.; Al-Mahdi, H.S.; Ali, A.I.; et al. (2011). Obesity and low vision as a result of excessive Internet use and television viewing. *Int J Food Sci Nutr*, 62(1):60-62.
- Cao, F., & Su, L. (2006). Internet addiction among Chinese adolescents: Prevalence and psychological features. *Child Care, Health and Development*, 33(6), 275-281.
- Cao, H., Sun, Y., Wan, Y., Hao, J., Tao, F. (2011). Problematic Internet use in Chinese adolescents and its relation to psychosomatic symptoms and life satisfaction. *BMC Public Health*, 11(802), 3-8.
- Chang, M. K., & Law, S. P. M. (2008). Factor structure for Young's Internet addiction test: A confirmatory study. *Computers in Human Behavior*, 24(6), 2597-2619.
- Chen, S., Weng, L., Su, Y., Wu, H., & Yang, P. (2003). Development of a Chinese Internet addiction scale and its psychometric study. *Chinese Journal of Psychology*, 45, 279-294.
- Choi, K.; Son, H.; Park, M.; et al. (2009). Internet overuse and excessive daytime sleepiness in adolescents. *Psychiatry Clin Neurosci*, 63:455-462.
- Darvishmolla, M., & Nikmanesh, Z. (2017). Psychometric Properties of Problematic Use of Pornography Scale. *Journal of Psychological Methods and Models*, 8(27), 49-64.
- Durkee, T., Kaess, M., Carli, V., Parzer, P., Wasserman, C., Floderus, B., Apter, A., Balazs, J., Barzilay, S., Bobes, J., Brunner, R., Corcoran, P., Cosman, D., Cotter, P., Despalins, R., Graber, N., Guillemain, F., Haring, C., Kahn, J. P., Mandelli, L., Marusic, D., Mészáros, G., Musa, G. J., Postuvan, V., Resch, F., Saiz, P. A., Sisask, M., Varnik, A., Sarchiapone, M., Hoven, C., & Wasserman, D. (2012). Prevalence of pathological Internet use among adolescents in Europe: Demographic and social factors. *Addiction*, 107(12), 2210-2222.
- Fisoun, V., Floros, G., Geroukalis, D., Ioannidi, N., Farkonas, N., Sergentani, E., Angelopoulos, N., & Siomos, K. (2012). Internet addiction in the island of Hippocrates: The associations between Internet abuse and adolescent off-line behaviours. *Child and Adolescent Mental Health*, 17(1), 37-44.
- Frangos, C. C., Frangos, K. C., & Kiohos, A. (2010). Internet addiction among Greek University students: Demographic associations with the phenomenon, using the Greek version of Young's Internet addiction test. *International Journal of Economic Sciences and Applied Research*, 3(1), 49-74.
- Goodman, R. (1997). The strengths and difficulties questionnaire - A research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38(5), 581-586.
- Jamshidi, M., Sarvghad, S. (2015). Mediating Role of Identity Styles in Relationship Between Self-Differentiation and Internet Addiction. *Journal of Psychological Methods and Models*, 6(20), 37-54.
- Johansson, A., & Gotestam, K. G. (2004). Internet addiction: Characteristics of a questionnaire and prevalence in Norwegian youth (12-18 years). *Scandinavian Journal of Psychology*, 45(3), 223-229.
- Kim, Y.; Park, J. Y.; Kim, S. B.; et al. (2010). The effects of Internet addiction on the lifestyle and dietary behavior of Korean adolescents. *Nutr Res Pract*; 1:51-57.

- Laconi, S., Rodgers, R. F., & Chabrol, H. (2014). The measurement of Internet addiction: A critical review of existing scales and their psychometric properties. *Computers in Human Behavior*, 41, 190–202
- Lam, L.T; Peng, Z.W; Mai, J.C; et al. (2009). Factors associated with Internet addiction among adolescents. *Cyberpsychol Behav*, 12:1–5.
- Lam, L.T; Peng, Z.W. (2010). Effect of pathological use of the Internet on adolescent mental health: a prospective study. *Arch Pediatr Adolesc Med*, 164(10):901–906.
- Li, Y., Zhang, X., Lu, F., Zhang, Q., & Wang, Y. (2014). Internet addiction among elementary and middle school students in China: A nationally representative sample study. *CyberPsychology, Behavior, & Social Networking*, 17(2), 111–116.
- Meerkerk, G. J., van den Eijnden, R. J., Vermulst, A. A., & Garretsen, H. F. (2009). The Compulsive Internet Use Scale (CIUS): Some psychometric properties. *Cyber psychology & Behavior*, 12(1), 1–6.
- Morrison, C.M; Gore, H. (2010). The relationship between excessive Internet use and depression: a questionnaire-based study of 1,319 young people and adults. *Psychopathology*, 43(2):121–126.
- Murali, V., & George, S. (2007). Lost online: an overview of internet addiction. *Advances in Psychiatric Treatment*, 13(1), 24–30.
- Oktan, V. (2015). An investigation of problematic internet use among adolescents in terms of self-injurious and risk-taking behavior. *Child and Youth Services Review*, 52, 63–67.
- Osada, H. (2013). Internet addiction in Japanese college students: Is Japanese version of Internet Addiction Test (JIAT) useful as a screening tool? *Bulletin of Senshu University School of Human Sciences*, 3(1), 71–80.
- Quinones, C., & Kakabadse, N. K. (2015). Self-concept clarity and compulsive Internet use: The role of preference for virtual interactions and employment status in British and North American samples. *Journal of Behavioral Addictions*, 4(4), 289–298.
- Roshan-Chelsi, R., Atrifard, M., Sabae, A. (2008). Psychometric Properties of Young Diagnostic Questionnaire, *Journal of Psychological Sciences*, 7(25).
- Sally M. Prediction of internet addiction for undergraduates in Hong Kong. [Thesis]. Hong Kong, China: Hong Kong Baptist University. 2006.
- Siomos, K. E., Dafouli, E. D., Braimiotis, D. A., Mouzas, O. D., & Angelopoulos, N. V. (2008). Internet addiction among Greek adolescent students. *CyberPsychology & Behavior*, 11(6), 653–657.
- Stavropoulos, V., Alexandra Ki, K., & Motti-Stefanidi, F. (2013). Recognizing Internet addiction: Prevalence and relationship to academic achievement in adolescents enrolled in urban and rural Greek high schools. *Journal of Adolescence*, 36(3), 565–576.
- Strittmatter, E., Kaess, M., Parzer, P., Fischer, G., Carli, V., Hoven, C. W., Wasserman, C., Sarchiapone, M., Durkee, T., Apter, A., Bobes, J., Brunner, R., Cosman, D., Sisask, M., Värnik, P., & Wasserman, D. (2015). Pathological Internet use among adolescents: Comparing gamers and non-gamers. *Psychiatry Research*, 228, 128–135.
- Van Rooij, A. J., & Prause, N. (2014). A critical review of “Internet addiction” criteria with suggestions for the future. *Journal of Behavioral Addictions*, 3(4), 203–213.
- Wang, L., Luo, J., Bai, Y., Kong, J., Gao, W., & Sun, X. (2013). Internet addiction of adolescents in China: Prevalence, predictors, and association with well-being. *Addiction Research and Theory*, 21(1), 62–69.
- Wartberg, L., Kriston, L., Kegel, K., & Thomasius, R. (2016). Adaptation and psychometric evaluation of the Young Diagnostic Questionnaire (YDQ) for parental assessment of adolescent problematic internet use. *Journal of Behavioral Addictions*, 5(2), 311–317.
- Widyanto L, McMurrin M. (2004). The psychometric properties of the internet addiction test. *Cyberpsychol Behav*, 7(4): 443–50
- Widyanto L, Griffiths M. Internet addiction (2006). A critical review. *Int J Ment Addict*, 4: 31–51.

- Willoughby, T.A. (2008). Short-term longitudinal study of Internet and computer game use by adolescent boys and girls: prevalence, frequency of use, and psychosocial predictors. *Dev Psychol*; 44(1): 195–204.
- Young, K. S. (1998a). *Caught in the net*. New York: John Wiley & Sons.
- Young, K. S. (1998b). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237–244.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی